

розбіжностями в лексико-граматичних системах французької та української мов, відмінностями їхніх стилістичних норм.

Список використаних джерел:

1. Генассія Ж.М. Клуб невинуваних оптимістів: роман / переклад з фр. Анастасії Шведик. – Харків : Видавництво Віват, 2017. – 640 с.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – Москва: Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича / Я.И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2007. – 244 с.
4. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков / А.В. Федоров. – М.: «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 416 с.
5. Guenassia J.M. Le Club des Incorrigibles Optimistes. Paris: Albin Michel, 2009. – 768 p.

Тригуб К.О.

студент,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН НА МАТЕРІАЛІ САГИ ДЖОАН РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»

Одним з найцікавіших та найменш досліджених аспектів у теорії перекладу художньої літератури є проблема перекладу дитячої літератури. Не в останню чергу це пов'язано з тим, що література, яка створювалася спеціально для дитячої аудиторії, стала явищем масової культури лише у XVIII столітті.

Специфіка дитячої літератури полягає в орієнтованості на вік читачів, наслідком чого стає особлива манера викладу, особлива стилістика, своя система героїв та образів. Крім того, дитяча література поєднує в собі дидактичну та естетичну функції, вона покликана як розважати, так і виховувати [1, с. 28]. Твори дитячої літератури, написані в тій чи іншій країні, несуть у собі відбиток культури цієї країни, в них змальовані психологічні портрети, притаманні їй жителям, зашифрована система цінностей, властива для даної країни.

Одним із основних напрямків розвитку сучасного перекладознавства є розробка питань, пов'язаних з проблемами

перекладу художньої дитячої літератури, і зокрема, передачі імен власних. Виконання цього завдання передбачає високі вимоги до якості перекладу, оскільки перекладач виступає у першу чергу як інтерпретатор і несе відповідальність за правильне трактування авторського задуму. Крім того, перекладач, орієнтуючись на вікові особливості аудиторії, стикається з проблемою відповідного добору мовних засобів, які б дозволили реалізувати у перекладі естетичну функцію оригінального тексту, а це означає ретельний аналіз авторського стилю, визначення його домінант та подальше відтворення їх у близькій та зрозумілій дітям формі.

Проблема перекладу імен власних, вжитих в романах Дж.К. Ролінг з англійської українською мовою окремо ще не досліджувалась. Вирішення деяких питань відтворення онімної лексики запропоновано у працях Д.І. Єрмоловича, В.С. Виноградова, С. Влахова і С. Флоріна, Н.К. Гарбовського, А.Г. Гудманяна, В.І. Карабана, Т.Р. Кияка, І.В. Корунця, Ю.А. Рилова та ін.

Стилістичний ономастикон, як сфера інтерпретації і творчих перекладацьких рішень завжди привертає увагу перекладознавців.

Ономастика – розділ мовознавства, який вивчає будь-які власні імена, історію їх виникнення, розвитку та функціонування.

Формування ономастики як самостійної наукової дисципліни про власні імена активізувалося у другій половині ХХ століття. Були встановлені основні закономірності історії розвитку і функціонування власних імен, обґрунтовані принципи їх класифікації [2].

Власні назви в творах художньої літератури часто грають специфічну роль, допомагаючи авторам найефективніше змалювати дійсність в їх ідейно-естетичних позиціях.

Однією з основних передумов реалістичності художнього твору є відповідність використаних йому власних імен закономірностям національної ономастичної системи. Тому не дивно, що багато великих письменників вели спостереження над іменами людей, ретельно працювали над ономастичним матеріалом.

Авторські омоніми входять до складу чинників, які формують ідіостиль письменника, розкривають сутність персонажа, виступають базою для формування системи імпліцитних та експліцитних зв'язків між персонажами. В літературному творі імена власні виконують важливу роль в утворенні семантичної композиції художнього тексту поряд з іншими стилістичними засобами.

Добір прізвища й імені для свого персонажа у багатьох письменників є стилістичним засобом для глибшого розкриття змісту

твору [3, с. 256]. Коли власне ім'я номінує героя, воно одразу ж отримує призначення не лише вказувати на позначуваний об'єкт, а й надавати йому той зміст і ті характеристики, які надає автор, і таким чином онім визначає якості персонажа. Прикладом таких процесів можуть слугувати власні імена творів письменниці Дж. Роулінг про Гаррі Поттера.

Так, одним з героїв першого плану романів про Гаррі Поттера є професор, викладач настійок і захисту від темних мистецтв Severus Snape / Северус Снейп / Северус Снегг. Його ім'я містить для англомовного читача додаткову інформацію, оскільки Severus – очевидна конотація до слів severe «суворий», «жорстокий», і serious «суворий», «серйозний». Англійське дієслово snare означає «критикувати, звинувачувати, гудити». Ім'я і прізвище цього персонажа в англійській версії яскраво свідчить про його нестерпний жорстокий характер. В романах Северус Снейп – це вчитель з масним чорним волоссям, гачкуватим носом і пожовклою шкірою. Він викладає «Зілля і настійки». Неймовірно багато знає про темні мистецтва. Походжає у довгій чорній мантиї і всіх критикує. А учнів своїх називає зграєю бовдурів [4].

Розглянемо докладніше прізвище найближчих родичів Гаррі Поттера, в сім'ї яких він і виховується. В англійському тексті це прізвище Dursley, в українському перекладі читаємо Дурслі, в російському – Дурслє. Які асоціації має викликати таке прізвище у англо-, ураїно- та російськомовного читача? І україномовних, і в російськомовних читачів прізвище Дурслі / Дурслє асоціюється зі словом «дурний» у значенні «поганий» або «нерозумний» (особливо в контексті подій і вчинків персонажів, які мають це прізвище) [4].

У третьому романі серії зустрічаються оніми, що складаються лише з одного елементу – прізвиська: Messrs. Moony, Wormtail, Padfoot, and Prongs. Усі вони є промовистими, однак їхня семантика розкривається лише наприкінці роману, коли авторка пояснює, яким чином ці прізвиська співвідносяться з їхніми носіями (Moony – «лунатик» – прізвисько чарівника, який при повному місяці перетворювався на вовка-перевертня; Wormtail – «черв'ячий хвіст» – прізвисько чарівника, який перетворювався на щура; Padfoot – «м'яка лапа» – прізвисько чарівника, який перетворювався на собаку; Prongs – «роги» – прізвисько чарівника, який перетворювався на оленя). У перекладі В. Морозова перше прізвисько транскрибоване, три інших відтворено шляхом переосмислення: панове Муні, Червохвіст, Гультай, Золоторіг [5].

У романах зустрічаємо магічний засіб пересування для чарівників у скрутних становищах – чаклунський автобус The Knight Bus / «Лицарський автобус» / «Ночной рыцарь». В англійському тексті назва

цього дивовижного засобу пересування сприймається як каламбур, оскільки слово Knight за звучанням співпадає зі словом night, а отже на слух назву можна сприймати одночасно як «лицарський» та «нічний» автобус [5].

Працівниками автобуса є дві особи – водій, якого звати Ernie Prang / Ерні Пренг / Эрни Прэнг та кондуктор Stanley Shunpike / Стен Шанпайк / Стэнли Шанпайк. У перекладі з англійської мови Prang означає «зіткнення», «аварія», «катастрофа» і є характеристичним ім'ям, оскільки «Ерні не зовсім вправно володів кермом». Щодо прізвища Shunpike, то воно в англійській мові означає «другорядна дорога», «бічна дорога, яку обирають, щоб уникнути головного шляху» і також є характеристичним, оскільки «Лицарським автобусом» часто пересуваються ті чарівники, які мають проблеми із законом та міністерством магії [5].

Отже, твори фентезійного циклу Дж.К. Ролінг про пригоди хлопчика-чарівника насичені іменами власними. Імена власні в художньому тексті є частиною авторських стилістичних художніх засобів. Вони виконують різноманітні функції в тексті мови оригіналу в залежності від авторського бачення персонажу і тексту.

Імена власні в циклі фентезійних романів Дж.К. Ролінг «Гаррі Поттер» є перекладацькою проблемою, оскільки виступають і в характеристичній, і в номінативній функції.

Список використаних джерел:

1. Рогачев В.А. Текст детского писателя и детский контекст / В.А. Рогачев // Проблемы детской литературы : сб. науч. трудов. – Петрозаводск: ПГУ, 1992. – С. 26-33.
2. Восточноукраинский сборник. Сборник научных трудов / Отв. ред. Е.С. Отин. – Вып. 10. – Донецк: ТОВ «Юго-Восток», 2006. – 512 с.
3. Лесин В.М., Полинець О.С. Словник літературознавчих термінів. – К.: Радянська школа, 1965. – 431 с.
4. Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J.K. Rowling. – London: Bloomsbury, 1997. – 223 p.
5. Rowling J.K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban / J.K. Rowling. – London: Bloomsbury, 1999. – 317 p.